
СУДСКА ПРАКСА

***Вера Марковић,
судија Врховног суда Србије***

Сентенце из пресуда Врховног суда Србије

Диспозитивност норме о уговорној камати може се протезати само дотле док не дође у сукоб са основним начелом грађанског права једнаке вредности узајамних давања

Члан 15. 300.

Из образложења:

Из списка произилази да је тужилац са туженима закључио уговор о оквирном кредиту који ће бити обезбеђен хипотеком. Сва потраживања кредитора према кориснику кредита обезбеђује се стварним правом залоге на непокретности дужника која је уписана у земљишнокњижном улошку број 7179 КО Футог парцела број 3010 а која се састоји од куће и дворишта површине 26 ари и 74 м² а чији је власник друготужени Д... Б... те се тим оквирним уговором кредитор овлашћује да за случај невраћања дуга о року доспелости своја потраживања наплати реализацијом хипотеке из овог уговора.

Иза тог оквирног уговора закључена су три уговора и то: уговор о краткорочном кредиту број 660/95 на рок од 30 дана а на износ од 87.000 динара. Чланом 2 овог уговора уговорена је каматна стопа од 15% месечно увећана за порез на промет с тим што је у члану 2. уговорено да уколико се кредит не врати банци са каматом о року доспећа затезна камата на сва доспела потраживања износи 25%

месечно. Уз овај кредит закључен је и анекс број 1. по коме је кредитор овлашћен да обрачуна и трошкове у висини од 3,5% уз камату. Затим следе следећих девет анекса којима је продужаван кредит с тим што је камата одређена 15% месечно плус 3,5% трошкова. Иза тога између странка је закључен други уговор о краткорочном кредиту број 716/95 од 25.12.1995. године на износ од 55.200 динара, такође на рок од 30 дана са каматном стопом од 15% на годишњем нивоу, те каматом од 25% месечно уколико се кредит не врати о року доспећа и уз овај уговор иде анекс којим су утврђени трошкови од 3,5%. И уз овај уговор иду десет анекса о продужењу односно обнављању рока за отплату кредита са каматном стопом од 15% месечно плус 3,5% трошкова. Иза тога је закључен и трећи уговор о краткорочном кредиту број 121/96 од 13.3.1996. године на износ од 40.000 динара и роком отплате до 30 дана са каматном стопом од 15% месечно затезном од 25% месечно са трошковима од 3,5%. И уз овај уговор закључена је још седам анекса о продужењу рока отплате кредита са каматном стопом од 15% месечно плус 3,5% месечно трошкови кредита.

Укупно потраживање тужиоца на дан 30.4.1997. године по основу кредита, камата и трошкова износи 1.545.483,99 динара. Такође се из налаза вештака види да је првотужени други кредит подигао да би вратио обавезе по првом кредиту па средства по том кредиту није ни подизао већ их је усмерио на враћање обавеза по предходном кредиту. У томе није успео. Исто је било и са трећим кредитом који је првотужени узео да би вратио обавезе по ранијим кредитима и цео износ усмерио на враћање кредита али му такође није успело да измири обавезе.

Дакле, два кредита су узета ради измирења обавеза по првом кредиту. Тужени је после налаза вештака уложио противтужбу којом је тражио да се пониште анекси у делу којим је између странака уговорена стопа од 3,5% на име трошкова кредита налазећи да се банке финансирају од камате те да су ти трошкови незаконито обрачунати.

Првостепени суд је усвојио тужбени захтев и наложио првотуженом да износ од 1.545.483,99 врати тужиоцу са законском затезном каматом од 30.4.1997. године а истовремено је усвојио тужбени захтев према туженом другог реда да се овај износ наплати у поступку принудног извршења продајом туженикове куће и дворишта. Противтужбени захтев за поништај одредбе о трошковима је одбио.

Тужени је у току поступка приговарао висини уговорених камата које су износиле са трошковима 18,5% месечно образлажући да су камате у том износу недозвољене и незаконите а да је тужени иначе био приморан да потписује такве уговоре да би одложио реализацију хипотеке.

Врховни суд налази да су нижестепени судови спорни однос расправили погрешном применом материјалног права.

Одредбом члана 399. став 2. Закона о облигационим односима прописано је да се у погледу највише уговорене камате између правних лица примењују одредбе посебног закона. Међутим, без обзира што посебан закон у смислу наведене законске одредбе није донет, диспозитивност норме о уговореној камати може се

протезати само док не дође у сукоб са основним начелом грађанског права једнаке вредности узајамних давања из одредбе члана 15. Закона о облигационим односима. Првостепени суд је поводом приговора туженог на висину уговорене камате био дужан да испита и провери која је то била уобичајена уговорна камата за такву врсту посла прибављањем извештаја из удружења банака или народне банке а тек после тако добијених извештаја да одлучи о основаности тужбеног и против-тужбеног захтева.

Суд ће пружити судску заштиту само оној уговорној камати која је у складу са основним начелима грађанског права једнаке вредности узајамног давања из одредбе члана 15. Закона о облигационим односима и савесности и поштења и из члана 12. истог закона.

(Из решења Врховног суда Србије, Прев. 295/99 од 19.1.2000. године).

Уговорна камата ужива судску заштиту само дотле док постоји сразмера између престација а за уговорену несразмерну имовинску корист суд је овлашћен да примени утврђено начело ограничености стопе уговорне камате

Члан 399. 300

Из образложења:

Из списка произилази да је предмет спора наплата доспелог кредита у износу од 20.000 динара и обрачунате камате по уговореној стопи од 20% месечно која за период од 23.4.1996. године до 31.7.1997. године износи укупно 303.492,10 динара тако да је укупно утужено потраживање 323.492,10 динара.

Првостепени суд је усвојио овај захтев и обавезао туженог да на овај износ плати и процесну камату у висини уговорене камате почев од 1.8.1997. године као дана вештачења.

Тужени је током спора истицао да се ради о изузетно високој уговореној камати, да је иста противна императивним прописима, да је противна одредби члана 399. 300 и као таква незаконита. Првостепени суд о том приговору туженог није дао никакве разлоге.

Другостепени суд је поводом истицања истих приговора да се ради о високој уговореној камати да је иста противна закону, навео да су ови наводи туженог без утицаја.

Тужени у ревизији истиче да је побијаним пресудама повређено основно начело грађанског права - начело једнаких вредности давања - да је уговорена каматна стопа превисока и неуобичајена у пословној пракси и као таква шпекулативна те тужени истиче њену ништавост. На ову ништавост и поступајући суд је требало да пази по службеној дужности. Осим тога сматра да је погрешно примењено материјално право када нижестепени судови нису разјаснили чињенице у вези са уго-

ворном каматом у вези тога да ли је она уговорена на месечном или годишњем нивоу а уколико је уговорена на месечном нивоу онда се ради о изузетно високој камати коју је суд требало да умањи.

Ревизију туженог је подржало и Републичко јавно тужилаштво својим изјашњавањем наводећи да су побијаним пресудама повређена начела из члана 12.13.и 15. Закона о облигационим односима те да се ради о камати којом је уговорена несразмерна имовинска корист и то гледано кроз курс марке према времену закључења уговора о кредиту тужени је дуговао 6.600 ДЕМ а према постављеном тужбеном захтеву дуг туженог износи 53.915 ДЕМ а у време доношења другостепене пресуде са процесном каматом по уговореној месечној стопи од 20% тај дуг износи 333.830 ДЕМ. Дакле, краткорочни кредит који је одобрен у априлу 1996. и који одговара износу од 6.600 ДЕМ дужник би на дан 1.6.1998. године морао да плати износ у динарској противвредности од 333.830. ДЕМ. Тужилаштво закључује у свом изјашњењу да такав правни посао не може да ужива судску заштиту те би се права повериоца морала ограничити одговарајућим разумним инструментима помоћу којих би се успоставила нарушена равнотежа а уговору о кредиту вратио његов основни смисао што се између осталог може постићи и лимитирањем уговорне каматне стопе и то највише до висине тржишне каматне стопе.

Врховни суд налази да се основано ревизијом и изјашњењем Републичког јавног тужилаштва истиче да су побијаним пресудама повређена основна начела грађанског права и то једнаке вредности давања и савесности и поштења.

Уговорна камата ужива судску заштиту само дотле док постоји сразмера између престација а за уговорену несразмерну имовинску корист суд је овлашћен да примени утврђено начело ограничености стопе уговорне камате установљене чланом 399.ЗОО. Како је тужени током поступка приговарао висини стопе уговорне камате суд је овлашћен да поводом приговора туженог пружи судску заштиту камати која одговара просечној реалној каматној стопи за такву врсту посла. Реална камата подразумева камату изнад стопе раста цена на мало односно изнад стопе затезне камате али у примереном износу. Који је то износ суд ће утврдити прибављањем извештаја од удружења банака, или реномираних пословних банака а затим утврдити колико износи реална стопа уговорне камате, изнад стопе затезне камате. Само просечно реалној уговореној камати суд ће пружити судску заштиту. Не може уживати судску заштиту она камата која тужиоцу доноси несразмерну имовинску корист како се то основано у ревизији и изјашњењу Јавног тужилаштва истиче. При том ће се суд руководити начелима савесности и поштења те начелима једнаке вредности давања из члана 12. и 15. ЗОО.

(Из решења Врховног суда Србије Прев. 675/98 од 16.12.1998. године)

Код припајања преузимањем сва права и обавезе преузетог предузећа прелазе на преузимаоца

Члан 430. Закона о предузећима

Из образложења:

Из списка произилази да је тужилац поднео тужбу против предузећа Ј... АД из Београда са којим је био у пословном односу и са којим је закључио протокол о међусобним потраживањима и обавезама по коме је на дан 14. марта 1996. године признао да дугује тужиоцу износ од 306.371,40 УСА долара. У члану 2. Протокола Ј... овај износ у том року није исплатио па је тужилац поднео тужбу 4.9.1996. године.

У току спора предузеће С... из Смедерева и тужено предузеће "Ј...АД" Београд закључили су уговор о припајању предузећа "Ј...АД" са седиштем у Београду предузећу "С..." са седиштем у Смедерву. Тај уговор о припајању је извршен па је решењем Привредног суда у Пожаревцу 1. априла 1997. године извршен упис припајања преузимањем у регистар Привредног суда у Пожаревцу.

Тужени је оспоравао обавезу наводећи да није правни следбеник првобитно туженог Ј...АД из Београда.

Уговором о припајању у члану 4. уговорачи су предвидели да "С..." даном припајања "Ј...АД" преузима сва права и обавезе предузећа "Ј...АД" Београд. За обавезе предузећа "Ј...АД" одговара "С...1913". Но чак и да нема ове одредбе у уговору произилази да се на спорни однос примењује одредба члана 430. Закона о предузећима. Овом одредбом у тачки 4. прописано је да уписом спајања преузимањем у регистар седишта предузећа преузимаоца имовина преузетих предузећа укључујући и обавезе прелазе на предузеће преузимаоца. Имајући напред утврђено чињенично стање о припајању предузећа "Ј..." и напред цитирану одредбу произилази да је означени тужени "С...-Ј...АД" Смедерево правни следбеник бившег предузећа "Ј...АД" Београд. Наиме код припајања преузимањем сва права и обавезе преузетог предузећа прелазе на преузимаоца.

Са тих разлога се ревизија туженог појављује као неоснована будући да је спорни однос расправљен уз правилну примену материјалног права.

(Из пресуде Врховног суда Србије Прев. 243/99 од 29.12.1999. године).

**Када је уговор о посредовању закључен под одложним условом,
посредник стиче право на накнаду тек када се услов оствари**

Члан 823. ЗОО.

Из образложења:

Из списка произилази да су парничне странке закључиле уговор о посредовању по коме је наручилац посла био тужени а тужилац је био посредник с тим што је обавеза тужиоца према уговору о посредовању била у следећем: да обезбеђује промет робе у оба правца јер ће се памук обезбеђивати од грчког партнера а плаћање вршити компензацијом са производима туженог ТК "Љ... М...". Даље се из уговора о посредовању види да је промет робе у оба правца договорен тако што је тужилац пронашао партнера из Грчке и то који ће продати памук туженом а да ће се плаћање вршити класично и компензацијом. Даље је одредбом члана 3. уговора предвиђено да ће тужени платити тужиоцу провизију од 1% од укупне вредности робе која се купи или компензира са грчким партнером и то одмах по преузимању робе од стране туженог ТК "Љ... М..." а на основу фактуре коју ће посредник - овде тужилац испостављати за сваки конкретан увоз памука (набавку памука из Грчке фирме) у овом и свим наредним пословима набавке а до ког је дошло посредовањем тужиоца.

Тужилац је поставио захтев тако што је тражио да му се исплати провизија чији ће износ одредити према налазу вештака. Уз тужбу није приложио фактуре нити другу документацију о томе да је извршено отпремање робе Грчке фирме до туженог.

Ни током спора тужилац није пружио ни један писмени доказ из кога би се видело да је тужени ТК "Љ...М..." примио робу од грчког партнера.

Првостепени суд је покушао да прибави неку документацију а то је чинио и вештак тражећи од царинарница да се доставе царинске декларације. У свом исказу на рочишту вештак није могао да каже ни један конкретан посао нити да пружи документацију по томе да је по некој царинској декларацији или другом документу туженом предата роба која је испоручена од добављача из Грчке.

Првостепени суд је нашао да је захтев за провизију основан.

Врховни суд налази да је закључак нижестепених судова о основаности захтева преурањен.

У ситуацији када тужилац није пружио ни један писмени доказ да је туженом испоручен памук од грчке фирме "А" из Едесе нити је вештак могао да потврди за било коју декларацију да је по њој увезен памук испоручен од грчке фирме "А" произилази да је закључак првостепеног суда и другостепеног о основаности захтева непоуздан.

Ово посебно када се има у виду обавеза тужиоца по уговору о посредовању. Наиме, према одредби члана 823. ЗОО посредник стиче право на накнаду у часу закључења уговора ако што друго није уговорено. Када је уговор о посредовању

закључен под одложним условом посредник стиче право на накнаду тек када се услов оствари.

Из уговора између странака види се да је уговор закључен под одложним условом а то је да је провизија везана за предају односно за преузимање робе од стране ТК и то одмах по преузимању робе а на основу фактуре коју ће посредник испостављати за сваки конкретни увоз односно набавку памука од грчке фирме. Дакле, у конкретном случају провизија је везана за одложни услов а то је у суштини извршење уговора између Грчке фирме и туженог односно предају памука у државину туженом ТК. Дакле да би тужилац стекао право на провизију он мора доказати да је туженом предат памук који је упућен од стране грчке фирме. За сада за извршење уговора у том правцу нема доказа. Стога је преурањен закључак првостепеног суда да је захтев за провизију основан. Тужилац мора да пружи доказе да је туженом предат памук од грчке фирме да би стекао право на исплату провизије. Према члану 3. уговора терет доказивања лежи на тужиоцу. Ово са разлога што из члана 3. произилази да је тужилац као посредник био дужан да врши промет робе у оба правца, да тај промет прати, да на основу таквог промета испоставља фактуре туженом за сваки конкретан увоз односно предају памука. Како су нижестепени судови у овој ствари погрешно применили материјално право то су обе пресуде укинуте и предмет враћен првостепеном суду на поновни поступак.

(Из решења Врховног суда Србије, Прев. 182/99 од 22.12.1999. године).

Када је власник фирме уз захтев за ликвидацију дао изјаву да фирма нема никаквих неизмирених обавеза, што није одговарало стварном стању онда његов поверилац има право да тужбу усмери према власнику, јер је очигледна намера да се оштете повериоци, чиме је дошло до пробијања правне личности

Члан 54. Закона о предузећима

Из образложења:

Првостепеном пресудом делимично је усвојен преиначени тужбени захтев па је обавезан тужени да тужиоцу исплати динарску противвредност износа од 15.434 ДЕМ по курсу по коме пословне банке плаћају немачку марку на дан исплате.

Другостепеном пресудом одбијена је жалба туженог и потврђена првостепена пресуда у ставу првом изреке.

Против другостепене пресуде уложио је ревизију тужени због битне повреде одредаба ЗПП и погрешне примене материјалног права.

Уз ревизију је тужени приложио фотокопију решења Привредног суда у Панчеву Л. број 158/95 од 10. октобра 1995. године којим је отворен и закључен поступак ликвидације над туженим.

Поводом ревизије туженог Врховни суд Србије је нашао да су првостепене пресуде захваћене битном повредом на коју суд пази по службеној дужности из члана 354. став 2. тачка 10. ЗПП јер је тужени уз ревизију приложио решење којим је брисан из регистра дана 10.10.1995. године што значи пре доношења првостепене пресуде. Како је поступак вођен према лицу које не постоји то су пресуде морале бити укинуте.

Тужилац ће у наставку поступка усмерити тужбу према власнику бивше фирме као физичком лицу пошто је очигледно да постоји пробијање правне личности. Ово се види из чињенице да је власник фирме у поступку ликвидације изјавио да нема неизмирених обавеза иако је знао да има обавезе према тужиоцу јер је ова парница отпочела почетком 1994. године. Када је власник фирме уз захтев за ликвидацију дао изјаву да фирма нема никаквих неизмирених обавеза што није одговарало стварном чињеничном стању, онда његов поверилац има право да тужбу усмери према власнику јер је постојала очигледна намера да се оштете повериоци чиме је дошло до пробијања правне личности у смислу члана 54. Закона о предузећима.

После правилног означавања туженог односно сада власника предузећа које је ликвидирало и не постоји суд ће поново одлучити о основаности тужбеног захтева.

(Из решења Врховног суда Србије, Прев. 229/99 од 15.12.1999. године).

Банка нема право на накнаду трошкова у процентуалном износу од износа кредита који наплаћује месечно уз камату

Члан 1065. ЗОО

Из образложења:

Тужени је после налаза вештака уложио противтужбу којом је тражио да се пониште анекси у делу којим је између странака уговорена стопа од 3,5% на име трошкова кредита налазећи да се банке финансирају од камата те да су ти трошкови незаконито обрачунати, у месечном износу уз камату.

Првостепени суд је одбио противтужбени захтев.

Врховни суд налази да је основан захтев за поништај одредбе о трошковима уговореним у процентуалном износу који се наплаћује уз камату.

Основано се у ревизији истиче да није законито да се уговарају трошкови у проценту у односу на кредит који се обрачунавају уз камату. Клаузула у анексима: "каматна стопа износи 15% месечно плус 3,5% месечни трошкови " подразумева да се проценат од 3,5% на висину кредита додаје камати и уз камату обрачунава, што није дозвољено.

Према одредби члана 1065. ЗОО из уговора о кредиту банка има право на уговорену камату и повраћај датог износа. Према томе банка нема право на нак-

наду трошкова у процентуалном износу од износа кредита (3,5%), који проценат наплаћује месечно уз камату.

Према напред цитираној одредби из уговора о кредиту банка има право само на стварне трошкове који су настали из тог кредитног односа и то у оном износу колико су они стварно настали.

Отуда погрешно нижестепени судови закључују да таква воља странака може да ужива судску заштиту.

(Из решења Врховног суда Србије, Прев. 295/99 од 19.1.2000. године).

Недостаци на крову као што је прокишњавање представљају недостатке који се тичу солидности грађевине за које је предвиђен гарантни рок од 10 година

Члан 644. ЗОО.

Из образложења:

По окончању доказног поступка првостепени суд је усвојио тужбени захтев а одбио противтужбени захтев. При том је образложио да је арбитражна комисија формирана од овлашћених представника странака управо према уговору утврдила да су радови изведени према обрачунској ситуацији да је комисија утврдила вредност радова за плаћање не оспоравајући ни уговор ни обавезу плаћања према уговору и не стављајући никакве примедбе на изведене радове. Суд је притом оценио да је приложен уговор правно ваљан и да је истим тужени преузео обавезу плаћања. Из тих разлога усвојио је тужбени захтев за исплату изведених радова. Одбио је противтужбени захтев за накнаду штете као недоказан констатујући да тужени није поднео тужбу за отклањање недостатака а није доказао ни да је сам или преко других лица отклонио недостатке у обавезеним радовима тужиоца.

Другостепени суд је прихватио становиште првостепеног суда додајући да је тужилац тражио наплату само изведених радова на које ни арбитражна комисија није имала примедби.

Врховни суд налази да су нижестепени судови спорни однос расправили правилном применом материјалног права.

Наиме, када тужени није благовремено поставио захтев за отклањање недостатака а својим поднеском од 29.9.1997. године није чак ни определио који су то недостаци правилно је првостепени суд усвојио тужбени а одбио противтужбени захтев. Тужени у ревизији наводи да је у току спора истицао да су радови изведени некавалитетно и прилагао записник од 11.6.1997. године који је сачињен на лицу места, али је правилно првостепени суд оценио ове приговоре као неблаговремене јер су истакнути после пет година од подношења тужбе односно од обављених радова. Наиме, тужени је поред обавештења о недостацима био дужан да нај-

касније у року од две године тражи отклањање недостатка што је тужени пропустио у смислу члана 615. став 2. ЗОО.

Но, уколико би се радило о некавалитетно изведеним радовима на крову на чему тужени такође у ревизији инсистира тужени ни данас није изгубио право да тражи посебном тужбом отклањање тих недостатака за које није истекао гарантни рок од 10 година у смислу члана 644. ЗОО. Ово са разлога што недостаци на крову као што је прокишњавање или слични представљају недостатке који се тичу солидности грађевине. Међутим, такав захтев тужени није поставио у овом спору па се о њему није могло ни одлучивати.

У овом спору тужени није доказао да му тужилац нешто дугује. Није доказао које су то обавезе тужиоца по основу некавалитетно изведених радова нити је тужбени захтев усмерио у том правцу. У таквој ситуацији правилно су нижестепени судови одлучили у овој ствари. Како ревизија ни захтев нису основани то су одбијени као у изреци на основу члана 393. ЗП:

(Из пресуде Врховног суда Србије, Прев. 490/99 и Пзз. 26/99 од 12.1.2000. године).

Корисник гаранције пре истека рока мора предати банци гаранту захтев за исплату гаранције јер њена обавеза престаје онога дана који је означен као дан до када важи гаранција

Члан 77. ЗОО

Из образложења:

Тужилац је поднео тужбу за исплату износа од 5.000 динара за који је тужена банка издала гаранцију.

Тужени је истакао да је потраживање тужиочево засновано на гаранцији престало пошто тужилац није у року важности гаранције доставио гаранцију на реализацију.

Тужилац је навео да је гаранцију доставио на реализацију дана 28.12.1994. године препорученом пошљицом. Из списка се види да је тужени издао гаранцију на износ од 5.000 динара с тим да ова гаранција важи до 31.12.1994. године.

Неспорно је да обавеза за коју је тужени издао гаранцију није намирена а према наводима тужиоца рок за исплату рачуна за робу био је према уговору о купопродаји 15. децембар 1994. године. Иначе тужиочев купац је робу примио на дан 31. октобра 1994. године по рачунима број 151056/94 и 151057/94 с тим што Компанија "РДА" рачуне није исплатила у року доспећа, односно до 15. децембра 1994. године.

Међу странкама је спорно да ли је тужилац доставио туженику захтев за исплату гаранције до 31.12. 1994. године до када гаранција важи.

Како је првостепени суд утврдио да је тужилац препорученом пошљицом коју је предао пошти дана 28.12.1994. године а која је стигла и уручена туженику

4.1.1995. године утврдио да је тужилац благовремено поднео захтев за исплату из гаранције пошто је препоручену пошиљку предао у време када гаранција није истекла те применом одредбе члана 113. ЗПП има се сматрати да је достављање извршено оног дана када је предато на пошту препорученом пошиљком. Како је то било у року у којем гаранција важи првостепени суд је усвојио тужбени захтев.

Другостепени суд је преиначио првостепену пресуду тако што је одбио тужбени захтев налазећи да је одредба члана 113. процесно правног карактера а да се у конкретном случају има применити одредба члана 77. Закона о облигационим односима односно одредба материјалног права о рачунању времена.

Врховни суд налази да је другостепени суд правилно одлучио када је преиначио првостепену пресуду и одбио тужбени захтев.

По становишту Врховног суда Србије обавеза банке која је издала гаранцију доспева за плаћање када је поверилац позове да изврши исплату под условом да су испуњени услови наведени у гаранцији (одредба члана 1083. ЗОО). Када је у гаранцији наведен услов у погледу рока важности гаранције какав је овде случај (31.12.1994. године) онда захтев за исплату мора бити предат банци пре истека рока важности гаранције.

То подразумева да без обзира на начин предаје, захтев за исплату гарантоване суме мора бити предат банци пре истека рока важности, да би услов из гаранције био испуњен. Истеком гаранцијског рока издвалац гаранције ослобађа се обавезе по датој гаранцији. Банка гарант мора пре истека рока да прими захтев за исплату из гаранције јер њена обавеза престаје оног дана који је означен као дан до када важи гаранција према одредби члана 77. Закона о облигационим односима.

Отуда је правилно становиште другостепеног суда да се рачунање рокова - за протек рока по гаранцији има вршити по одредбама члана 77. ЗОО, а не по одредбама процесног права.

Одредба члана 113. ЗПП је процесног карактера и она је релевантна за оцену рачунања рокова везаних за поднеске судова који су везани за рокове. Када се ради о рачунању рокова из уговорних односа, односно из обавезе банке по гаранцији онда се рачунање рокова за подношење захтева за исплату из гаранције има вршити по одредбама члана 77. односно 78. и 74. Закона о облигационим односима а не по одредби члана 113. ЗПП која је процесног карактера.

(Пресуда Врховног суда Србије у Београду, Прев. 24/99 од 24.2.1999. године).

Пресуда на основу одрицања не може се донети на основу вансудског поравнања

Члан 331 а. ЗПП

Из образложења:

Да би првостепени суд могао донети пресуду на основу одрицања било би нужно да се тужилац на рочишту или у писменом поднеску изјасни да се одриче од тужбеног захтева. Из списка произилази да тужилац то није учинио.

Погрешно је првостепени суд закључио да пресуду на основу одрицања може донети на основу вансудског поравнања. Вансудско поравнање има значај уговора. Чињеница да је тужилац у вансудском поравнању преко овлашћеног лица навео да се одриче тужбеног захтева не значи у процесном смислу да је предложио да се донесе пресуда на основу одрицања нити се пред судом одрекао тужбеног захтева. Отуда суд није могао донети пресуду на основу одрицања. Тужилац или његов пуномоћник то може учинити у поступку пред судом, било својом изјавом о одрицању од тужбеног захтева на рочишту или писменим поднеском упућеним суду у овом предмету. Како тужилац то није учинио то произилази да је пресуда на основу одрицања донета супротно члану 331а. ЗПП. Тим пре што је пуномоћник тужиоца на рочишту изјавио да је вансудско поравнање нејасно те је предложио саслушање директора странака на околности о којим су се деловима парничне странке изјасниле да закључују поравнање. Како тужилац може и без пристанка туженог да опозове одрицање, то произилази да је у процесном, смислу тужилац преко пуномоћника оспорио изјаву о одрицању дату у вансудском поравнању, па није било услова за доношење пресуде на основу одрицања.

(Из решења Врховног суда Србије, Прев. 11/99 од 17.3.1999. године).

Када се тужилац бави трговином онда не може изгубљену добит тражити применом банкарских таблица за обрт капитала јер то није његова делатност, већ се његова изгубљена добит може састојати у изгубљеној трговачкој маржи или другој добити из промета робе

Члан 187. ЗОО

Из образложења:

Из списка произилази: да је предмет тужбеног захтева накнада материјалне и нематеријалне штете коју је тужилац претрпео незаконитим поступањем органа тужене. Тужилац је у тужби навео да му је решењем Републичке управе јавних прихода наложено да изврши исплату пореза на промет у укупном износу од 8.737,30 динара и ово решење је извршено принудним путем дана 28.11.1994. годи-

не скидањем новчаних средстава са жиро рачуна тужиоца и преносом тих средстава на рачун тужене.

Против тог решења тужилац је поднео жалбу па је другостепени орган укинуо то решење, па су тужиоцу враћена средства дана 24.8.1996. године и то у износу од 7.863,57 динара. Тужилац сматра да је незаконитим поступањем органа тужене, тужилац претрпео штету и то, да је претрпео материјалну штету тако што се није могао користити тим средствима те процењује да је стварна штета на дан подношења тужбе 50.562,63 динара.

После обављеног вештачења тужилац је прецизирао свој тужбени захтев тако што је тражио на име накнаде материјалне штете износ од 122.482,96 динара са затезном каматом.

Првостепени суд је усвојио тужбени захтев за материјалну штету у износу од 122.482,96 динара са затезном каматом од 7.10.1997. године.

Другостепени суд је прихватио становиште првостепеног суда.

Врховни суд налази да је спорни однос расправљен уз погрешну примену материјалног права због чега нису утврђене одлучне чињенице од значаја за овај спор.

Пре свега из образложења се види да је суд тужиоцу на име накнаде штете и то обичне штете као и измакле користи признао дуг са ревалоризацијом за период од дана скидања средстава са рачуна па до дана вештачења односно за 34,7 месеци. Врховни суд налази да је овакво становиште првостепеног суда на бази вештачења у супротности са стањем у списима јер је тужиоцу призната ревалоризација за 34,7 месеци иако је тужиоцу највећи део средстава враћен већ после 20 месеци и то тачно 23.8.1996. године. По становишту суда тужилац има право само на штету за период до дана када су му средства враћена а само за невраћени износ до дана вештачења.

Осим тога, тужиоцу је призната изгубљена добит у укупном износу од 98.539,72 динара а да првостепени суд ни један разлог за изгубљену добит није дао што представља битну повреду из члана 354. став 2. тачка 13. ЗПП. Наиме, вештак је изгубљену добит обрачунао на тај начин што је новчани принос на реалну вредност новчане имовине утврђен применом дисконтних фактора по петој финансијској табlici за период од 12 месеци по стопи од 5,82% месечно. У економском смислу пета финансијска таблица значи месечни износ новчаног приноса на укупну суму - вредност новчане имовине за одређени временски период код финансијских организација. Новчани принос применом пете финансијске табlice утврђен је као нето новчани принос и то за период чак до дана вештачења 7.10.1997. године значи за 34,7 месеци што даје износ од 98.539,72 динара.

Врховни суд налази да је и изгубљена добит расправљена супротно одредби члана 189. ЗОО.

Према одредби члана 189. ЗОО при оцени висине измакле користи узима се у обзир добитак који се могао основано очекивати према редовном току ствари или

према посебним околностима а чије је остварење спречено штетниковом радњом или пропуштањем.

Редован ток ствари с обзиром на делатност тужиоца подразумева да је то она штета коју тужилац трпи тиме што робу није могао продати другом купцу и из тог посла могао извући корист коју редовно у својој делатности остварује прометом робе. То је на пример код уговора о купопродаји трговачка маржа и евентуални други приходи из промета робе а по одбитку цене и трошкова. Отуда изгубљену добит тужилац може да тражи из свог редовног пословања. Његово редовно пословање према стању у списима није банкарско, нити је он из свог редовног пословања могао трпети штету применом неких банкарских таблица како је то нашао вештак.

Када се тужилац бави трговином онда не може изгубљену добит тражити применом банкарских таблица за обрт капитала јер то није његова делатност, већ се његова изгубљена добит може састојати у трговачкој маржи или другој добити из промета робе.

Стога су нижестепени судови погрешили када су закључили да тужилац има право да због закашњења у повраћају износа који је скинут са рачуна тужиоца има право на изгубљену добит према таблицама за финансијске организације.

(Из решења Врховног суда Србије, Прев. 198/99 од 8.9.1999. године).